

Petr R o ž m b e r s k ý (Plzeň)

KDE BYL ŘÍMŮV ÚJEZD?

WHERE WAS ŘÍMŮV ÚJEZD?

Till this time unknown locality Římův Újezd was ascertained in oldest matrix rectory Chotěšov (district Plzeň-south) in entries from 1620's and 1630's. In the surrounding there are today three villages called Újezd: Červený (,red'), Kamenný (,stone') and Vodní (,water'). According to fisherman and miller living in this area, we succeed to determine that Římův Újezd is identical with Vodní Újezd as well as with Velký (,big') Újezd known from the 14th century.

Keywords

church register, three uniform locations, fisherman; miller

Vesnici Římův Újezd nenajdeme ani v Profousových Místních jménech, ani v Sedláčkově Místopisném slovníku historickém. Objevuje se pouze v nejstarší matrice fary Chotěšov se zápisy narozených z let 1599–1658.

V okolí Chotěšova dnes najdeme hned tři Újezdy – Červený Újezd (obec Zbůch, okr. Plzeň-sever, 4 km severovýchodně od Chotěšova), Kamenný Újezd (obec Nýřany, okr. Plzeň-sever, 7 km severně od Chotěšova) a Vodní Újezd (obec Dobřany, okr. Plzeň-jih, 4 km východně od Chotěšova). O Červeném Újezdu máme zprávy od roku 1115 (Újezd, Újezdec, Újezd Malý, Újezd Červený, Rothaugezd),¹⁾ o Kamenném Újezdu od roku 1272 (Újezdec, Újezd Velký, Újezd, Kamenný Újezd, Kamenný Újezdec, Steinern Augezd).²⁾ Vodní Újezd Sedláček v Místopisném slovníku neuvádí a Profous má první zmínky až od roku 1788 (Wasser Augezd, Grosz-Augezd, Wodnj Augezd). Připojuje však údaj z regionální literatury z počátku 20. století, že „roku 1618 byl při západním vchodu do této vsi nalezen pramen s výbornou vodou. Poněvadž v klášteře chotěšovském ani v okolí nebylo tak znamenité pitné vody, dovážel jí hoch denně vědro a probošt dal nad tím pramenem zřídit kamennou kopuli. Od té doby se ten pramen nazývá prelátská studně (Prälattenbrunnen).“³⁾

¹⁾ A. Profous – J. Svoboda, Místní jména v Čechách, jejich vznik, původní význam a změny IV, Praha 1957, s. 429–430; A. Sedláček, Místopisný slovník historický Království českého, Praha 1908, s. 920.

²⁾ A. Profous – J. Svoboda, o. c. v pozn. 1, 1957, s. 432; J. Svoboda – V. Šmilauer, Místní jména v Čechách, jejich vznik, původní význam a změny V, Praha 1960, s. 288; A. Sedláček, o. c. v pozn. 1, s. 921.

³⁾ A. Profous – J. Svoboda, o. c. v pozn. 1, s. 437.

Hned od roku 1599 jsou v chotěšovské matrice uváděni rodiče či kmotři jak z Červeného, tak z Kamenného Újezda.⁴⁾ Až v roce 1623 byl při křtu z Červeného Újezda za kmotra Jan rybák (tj. rybář) z Římova („Rzimowa“) Újezda.⁵⁾ Zápis vylučuje, že by Červený Újezd byl totožný s Římovým Újezdem. Následuje několik křtů z Římova Újezda⁶⁾ a v roce 1625 byl pokřtěn potomek Jiříka rybáka z Římova Újezda a jeho manželky Kateřiny. Kateřina rybáková kmotruje ještě téhož roku při křtu z Římova Újezda a roku 1627 při křtu z Vodního Újezda,⁷⁾ poprvé se v matrice vyskytujícího.

Ještě roku 1631 je zaznamenán křest z Římového Újezda a naposledy o něm slyšíme roku 1633, kdy se narodil potomek Jiříku Bochtlovi, mlynáři z Římového („Rzymowiho“) Újezda, a jeho manželce Ludmile.⁸⁾ Ta je klíčem k lokalizaci Římova Újezda (výše uvedená Kateřina rybáková je indicií). V následujících letech totiž je kmotrou Lída mlynářka z Újezda, Ludmila mlynářka z Vodního Újezda či Lída mlynářka z Vodního Újezda;⁹⁾ evidentně jde stále o stejnou osobu a můžeme tedy říci, že Římův Újezd je dnešním Vodním Újezdem. Mlýn je dobře patrný na západním okraji intravilánu Vodního Újezda, například na císařském otisku stabilního katastru z roku 1838.¹⁰⁾

Archaické pojmenování vsi Újezd neodpovídá v Profousových Místních jménech připojeným dokladům. Zdá se, že některé doklady připojené k ostatním Újezdům v okolí se budou týkat vsi Vodního/Římova Újezda. V chotěšovském urbáři z roku 1367 jsou zaznamenány pouze dva Újezdy. V Malém Újezdě bylo 8 a půl zemí pozemků, ve Velkém Újezdě 13 a půl zemí pozemků, rybář a mlýn.¹¹⁾ Především rybák musel být u řeky. V berní rule k roku 1652 bylo v Červeném Újezdě 7 sedláků, v Kamenném Újezdě 7 sedláků, avšak ve Vodním Újezdě 10 sedláků a chalupník vlastní mlýn o dvou kolech.¹²⁾ Je tedy značně pravděpodobné, že Velký Újezd, Římův Újezd a Vodní Újezd je jedna a táž lokalita.

Bližší rozeznávací označení pojednávaného Újezda se posléze odvíjelo od jména snad význačného osadníka příjímím Řím, Říma. Později převládlo nové pojmenování

⁴⁾ Státní oblastní archiv v Plzni, fond Sběrka matrik, římskokatolická fara Chotěšov, kniha 1 (dále SOA, SM, Chotěšov 1), např. 21. 11. 1599, 21. 11. 1605.

⁵⁾ SOA, SM, Chotěšov 1, 7. 2. 1623.

⁶⁾ SOA, SM, Chotěšov 1, např. 17. 9. 1623, 23. 2. 1625.

⁷⁾ SOA, SM, Chotěšov 1, 13. 3. 1625, 28. 12. 1625, 30. 9. 1627.

⁸⁾ SOA, SM, Chotěšov 1, 29. 11. 1631, 28. 1. 1633.

⁹⁾ SOA, SM, Chotěšov 1, 8. 1. 1635, 9. 6. 1636, 16. 2. 1642.

¹⁰⁾ <http://archivnimapy.cuzk.cz>. [cit. 20. 3. 2013].

¹¹⁾ J. Emler (ed.), *Deset urbárů českých z doby předhusitské*, Praha 1881, s. 28, 30.

¹²⁾ M. Doskočilová (ed.), *Berní rula 23 – Plzeňský kraj I*, Praha 1952, s. 189, 186, 195.

Vodní Újezd – zda bylo ovlivněno výše uvedeným prelátským pramenem či polohou u řeky Radbuzy, nelze s určitostí říci.

Úslavská 49

326 00 Plzeň

rozember@kar.zcu.cz